

Participatieve opsporing van risico's in een arbeidssituatie

de *Déparis*-methode

Dr. Geert De Cooman
Arbeidsgeneesheer
IKMO

<http://www.sobane.be>

1

→ Introductie

- **weerstand bij directie:**
  - is dit controleerbaar? Slapende honden wakker maken?
Creëren utopische verwachtingen?
  - veel tijdsinvestering
  - past niet in jaaractieplan
- **weerstand bij vakbonden:**
  - wat is onze rol? Wij willen meedoen.
Is dit bedoeld om ons buitenspel te zetten?
- **weerstand bij IPA:**
  - vervangt dit onze audit?

2

Lessen:

- goed voorbereiden en duiden
- kaderen in jaaractieplan door CPBW
- vrees en weerstanden bespreekbaar maken (vnl. rond psychosociale items)
- duidelijk als complementair met audits en klassieke RA zien
- van vakbonden co-operanten maken (deelnemen en/of rapporteren en analyseren)

3

=> Planning

- keuze te onderzoeken werkplekken: door wie?
  - aanduiden deelnemers Déparis:
    - coördinator *
    - n werknemers
    - deelname hiërarchische lijn ??
- deelnemers worden aangeduid door ??
deelnemers werken op werkplek zelf
wat met deelname CPBW-leden?
- **2 uur tijd voorzien voor Déparis**

4

Samenstelling groep:

- brede, relevante groep = belangrijk
(4 = minimum!)
- opletten met «gerichte» aanduiding door hiërarchische lijn (bias)
- best positivo en «kritische geest» (lastigaard)
- balans man/vrouw, oud/jong?

5

samenstelling groep (2):

➔ al of niet hiërarchische lijn erbij?

- positief: direct kleine beslissingen doorvoeren
- negatief: potentieel remmend (o.a. bij psychosociale items)
- vragen niet gericht naar hiërarchische lijn

➔ coördinator moet werkplek en deparisvragenlijst kennen: => korte opleiding ndz

6

Rol coördinator

- Methode / timing bewaken
- Alle opinies / items aan bod
Ongenoegen laten uiten
- Animator / Coördinator
- Conclusies en synthese uitschrijven

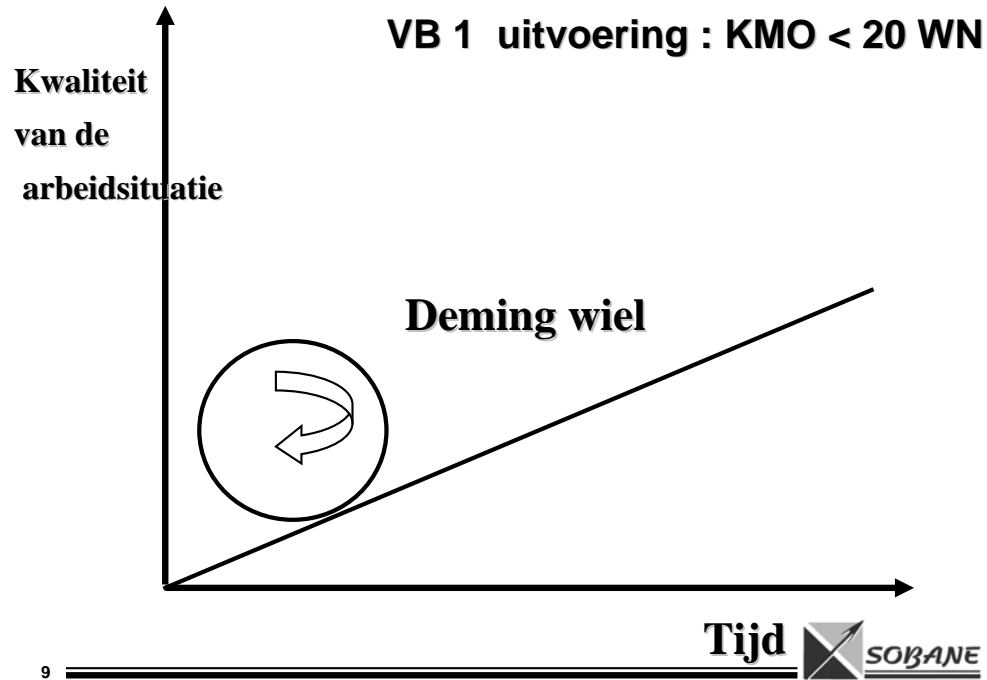
7

=> UITVOERING Déparis

- Vergadering kort bij werksituatie
- Info door « coördinator »
  - Methode
  - Doelstelling
- Bespreken van 18 rubrieken
  - Wat kan verbeterd worden?
  - Wat nader te observeren?
  - Restrisico

8

3. Locatie van de werkplaats

Gewenste situatie:

- De werknemers kunnen zittend werken, op comfortabele en stabiele stoelen met voldoende ruimte voor de benen onder het werkvlak
- Zij werken staande, zonder belemmering in hun bewegingen, met de mogelijkheid met de dijen en/of de armen op comfortabele en op goede hoogte geplaatste steunen te leunen
- De werkvlakken zijn zodanig geplaatst dat de werkhouding comfortabel is: schouders ontspannen, nek niet te veel gebogen, armen langs het lichaam, voeten vrij op de grond of op een comfortabele voetsteun
- Het werk vereist niet om te knielen of te hurken, of om met gekromde romp of geheven armen te werken

Letten op:

- De hoogte van tafels, rekken, werkvlakken...
- De mogelijkheid om te gaan zitten en de kwaliteit van de stoelen
- De aanwezigheid van hulpmiddelen (trapjes...) voor het werk in de hoogte en de kwaliteit van deze hulpmiddelen: stabiliteit, gewichten, veiligheid...

Wat kan concreet worden gedaan om de situatie te verbeteren?

- knielappen of knieverstevingen voorzien voor het werken op de knieën (€)
- stelling voorzien voor de montage van grote stukken (kabinen) (€€)

Meer in detail te bestuderen aspecten:

10

4. Risico's op ongevallen

		Ernst		Wat concreet doen?
Gewenste situatie:				
<ul style="list-style-type: none"> De werknemers zijn niet blootgesteld aan de hiernaast vermelde risicofactoren of ze zijn er collectief goed tegen beschermd 	Stoten	0 + ++		<ul style="list-style-type: none"> Tijdens de montage van de kabine: een stelling voorzien (€€) Wanneer er gestrooid moet worden (absorbans voor opruiming gemorste producten), kunnen de mensen gemakkelijk uitglijden. Dit kan sneller opgeruimd worden of zone duidelijk markeren (geen kost) Stockage van ijzer: plaatsgebrek. Rekken voorzien (€€)
Letten op:				
<ul style="list-style-type: none"> De hiernaast vermelde factoren en de ernst van de ongevallen die kunnen gebeuren Collectieve beschermingsmiddelen (balustrades, afschermkappen, schermen, noodstopknoppen, ...) op machines of uitrusting: aanwezigheid, eenvoud, gebruik, mogelijkheid van neutralisatie... Bij gebrek hieraan, persoonlijke beschermingsmiddelen (aanwezigheid, kwaliteit, gebruik ervan) 	Vallen van personen	0 + ++		
	Vallen van voorwerpen	0 + ++		
	Verplettering	0 + ++		
	Amputaties	0 + ++		
	Snijwonden	0 + ++		
	Prikken,	0 + ++		
	Meegetrokken worden	0 + ++		Plooi bank : herhalen veiligheidsinstructies voor het gebruik van de machine (geen kost)
	Schaafwonden	0 + ++		
	Brandwonden	0 + ++		Laswerken : specifieke werkkledij voorzien die bestand is tegen brandende deeltjes(€€€)
	Elektriciteit	0 + ++		
	Projectie	0 + ++		Lassen / Slijpen: projectie deeltjes brillen. Deelname van de werkgever in de kosten van correctieglazen wanneer persoonlijke brillen worden gedragen (€).
	Brand	0 + ++		
	Ontploffing	0 + ++		
	Uiteenspringe	0 + ++		
	Andere	0 + ++		

Meer in detail te bestuderen aspecten:

11

6. Gereedschap en materiaal

Gewenste situatie:

- De werknemer beschikt over de uitrusting die het meest aangepast is aan iedere taak: het materiaal (gereedschap, stukken...) is gemakkelijk en veilig te grijpen en gemakkelijk te gebruiken zonder de handen of de benen te vermoeien.
- Het bevat niets dat kan kwetsen
- Het is goed gerangschikt en opgeborgen, volgens de noden, op plaatsen die gemakkelijk bereikbaar zijn rond de werkplek.

Letten op:

- De karakteristieken van het materiaal: gewicht; vorm van de handvatten: recht of gebogen, te lang of te kort, te dik of te fijn, te ruw of te glad, met scherpe kanten, aangepast voor personen die linkshandig zijn...
- Het onderhoud van de machines en werktuigen: de frequentie, de kwaliteit...

Wat kan concreet worden gedaan om de situatie te verbeteren?

- Meer elektrische stopcontacten dichtbij de werkposten voorzien opdat niet te veel kabels niet op de grond hoeven te slingeren.(€)

Meer in detail te bestuderen aspecten:

12

10. Verlichting

Gewenste situatie:

- De lokalen en het werk zijn goed verlicht, niet te zwak, niet te sterk, zonder enige weerkaatsing of verblinding (in het bijzonder door zonlicht), zonder schaduw, met veel daglicht

Letten op:

- De kwaliteit van de lichtbronnen (staat van lampen of TL - buizen)
- Hun plaatsing, zodat ze niet in het gezichtsveld vallen en zodat ze de werkzones gelijkmatig verlichten
- Het verlichtingsniveau: voldoende om de details van het werk te zien, maar niet te overvloedig
- De weerkaatsingen op tafels, metalen oppervlakken, glas...
- De natuurlijke verlichting door vensters met buitenzicht
- De blootstelling aan de zon langs deze vensters, aanwezigheid van gordijnen en zonnegordijnen

Wat kan concreet worden gedaan om de situatie te verbeteren?

- Meer natuurlijke verlichting voorzien via plastieken golfplaten. Momenteel teveel schemering.

Meer in detail te bestuderen aspecten:

Analyse van de verlichting

12. Thermische omgevingsfactoren

Gewenste situatie:

- Het werk is comfortabel met gewone kleding (overall, laboschort, normale kleding...) zonder tocht of plaatselijke afkoeling of verwarming (straling van een machine of van de zon, koude vloer...)
- Het is er niet te droog of te vochtig
- Het werk vraagt geen bruuske, heftige of belangrijke bewegingen, ook geen snelle, herhaaldelijke en vermoeiende verplaatsingen

Letten op:

- Bronnen van koude, warmte en vochtigheid in de lokalen: water, stoom, warme oppervlakken, machines, zon...
- Aangepaste kleding voor het uit te voeren werk
- Schimmelvorming in de lokalen, veroorzaakt door de vochtigheid
- De zwaarte van het werk en de vermoeidheid die eruit voortvloeit

Wat kan concreet worden gedaan om de situatie te verbeteren?

- Veel te warm in de winter
- Gebrek aan verse lucht
- Airconditioning (€€€)

Meer in detail te bestuderen aspecten:

Klimaatstudie

13. Chemische en biologische risico's

Gewenste situatie:

- De lucht lijkt fris, aangenaam, zonder kunstmatige geur
- Indien er chemische stoffen worden gebruikt (gassen, vloeistoffen):
  - zijn de recipiënten aangepast en voorzien van het juiste etiket
  - gebruiken de werknemers ze met zorg (handschoenen, masker...)
  - worden ze behoorlijk gebruikt (opleiding, goed product voor het werk...)
- Stof, spaanders, afval... worden rechtstreeks verwijderd, zonder dat ze eerst in de lucht verspreid worden

Letten op:

- De algemene netheid: olie, stof, spaanders...
- De recipiënten en de producten die ze bevatten
- De beschikbare documentatie over de chemische producten en de gelopen risico's
- De professionele opleiding van de werknemers over het gebruik en de risico's van chemische stoffen
- De gebruiksvoorwaarden
- De aanwezigheid van schimmels veroorzaakt door de verwerkte producten

Wat kan concreet worden gedaan om de situatie te verbeteren?

- Veel stof en lasrookdeeltjes in de lucht. Afzuiging voorzien (€€€) of aangepaste ademhalingsbescherming (€€€)

Meer in detail te bestuderen aspecten:

Hygiëne

EINDBALANS:

Breng hier de algemene appreciaties van de rubrieken aan door het vakje groen ☺, geel ☹ of rood ☹ te kleuren.

Arbeidssituatie :	☺	☹	☹
1. Werkzones	☺	☹	☹
2. Technische organisatie tussen de werkposten	☺	☹	☹
3. Locatie van het werk	☺	☹	☹
4. Risico's op ongevallen	☺	☹	☹
5. Bedieningsapparatuur en signalen	☺	☹	☹
6. Gereedschap en materiaal	☺	☹	☹
7. Repetitief werk	☺	☹	☹
8. Manuele goederenbehandeling	☺	☹	☹
9. Mentale belasting	☺	☹	☹
10. Verlichting	☺	☹	☹
11. Lawaai	☺	☹	☹
12. Thermische omgevingsfactoren	☺	☹	☹
13. Chemische en biologische risico's	☺	☹	☹
14. Trillingen	☺	☹	☹
15. Arbeidsverhoudingen tussen werknemers	☺	☹	☹
16. Algemene en lokale sociale omgeving	☺	☹	☹
17. Inhoud van het werk	☺	☹	☹
18. Psychosociale omgeving	☺	☹	☹

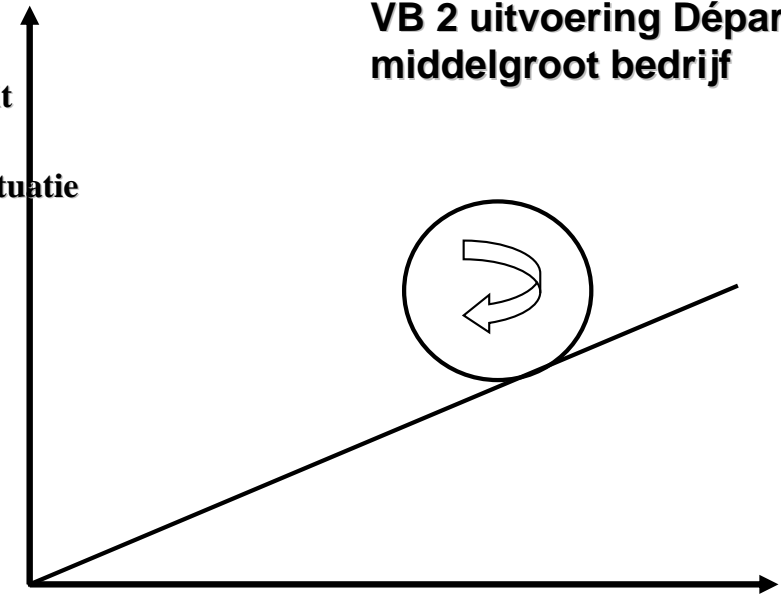
Synthese van de voorgestelde verbeteringen en van de te verwezenlijken bijkomende studies

N°	WIE?	DOET WAT?	Kosten	Wanneer?	
			€ = niet duur €€ = matig €€€ = zeer duur	Vooropge- stelde datum	Uitvoerdatum
1		Knieverstevingen voorzien voor de werken op de knieën	€		
2		Stelling voorzien voor werken in de hoogte	€€		
3		De doordringbaarheid van het zand nagaan	0		
4		Opslagrekken voorzien voor de opslag van ijzermateriaal	€€		
5		Veiligheidsinstructies herhalen voor het gebruik van de plooi-bank	0		
6		Aangepaste laskledij	€€€		
7		Werkgeversbijdrage in de kosten van persoonlijke veiligheidsbrillen met correctieglazen	€		
8		Meer stopcontacten voorzien in de nabije omgeving van de werkposten	€		
9		Analyse van de verlichting		Te bepalen	
10		Airconditioning	€€€		
11		Klimaatsanalyse		Te bepalen	
12		Lasrookafzuiging / Ademhalingsbescherming	€€€		
13		Hygiënestudie		Te bepalen	

17

VB 2 uitvoering Déparis middelgroot bedrijf

Kwaliteit van de arbeidsituatie

Tijd

18

Extra verwachtingen in modern bedrijf:

1/ Opent dit nog nieuwe inzichten? Nieuwe voorstellen?

nl. verschil «oogst»
tussen
gedetailleerd, gerichte bevraging
 open, eenvoudige bevraging

19

2/ Bruikbaar voor creëren inzichten, motivatie van vloer?

Infrastructuur stilaan in orde (?)

Restrisico's liggen bij

- werkmethode;
- gebruik PBM 's
- persoonlijke werkhygiëne

==> zelfmotivatie / zelfkritiek noodzakelijk voor slagen gedragsverandering in werkmethode en werkhygiëne

20

3/ gebruiken als sensibilisator:

Sensibiliseren door te laten participeren en te luisteren naar hun perceptie

4/ gebruiken als eerste introductie van participatie in modern management

21

Synthese van de voorgestelde verbeteringen

N°	WIE?	WAT?	Kosten	WANNEER?	
				Voorzien op	Gedaan op de
1	Aankoop	Vlotte voorraadvoorziening kartonnen vellen of paletten.	0	-/-/-	-/-/-
2	Onderhoud	Weegschaal op een lager statief voorzien.	€	-/-/-	-/-/-
3	Productie	Lichter kaliber voor type 54086-001 (cartaplaat) met handvatten.	€€	-/-/-	-/-/-
4	Productie	In de hoogte verstelbare tafel of andere hulpmiddel voor de stapeling van de afgewerkte producten.	€€	-/-/-	-/-/-
5	Onderhoud	Afronden scherpe hoeken tegen stootgevaar.	0	-/-/-	-/-/-
6	Onderhoud	Betere bekabeling van de arbeidsmiddelen. (tegen elektrisering)	€	-/-/-	-/-/-
7	Onderhoud	Vijltafel aarden (statische elektriciteit)	€	-/-/-	-/-/-
8	Productie	Betere bevestiging of versteviging van de platen rond de machine. (Buigen door bij gebruik heftuck).	€€	-/-/-	-/-/-

22

9	Onderhoud	Kapje boven bedieningspaneel aanbrengen tegen inval van rechtstreeks zonlicht.	€	-/-/-	-/-/-
10	Aankoop	Vlottere levering van klein handgereedschap (continue kleine voorraad voorzien)	0	-/-/-	-/-/-
11	Productie	Andere bediening van de perslucht pistools	€	-/-/-	-/-/-
12	Onderhoud en productie	Verlichting voorzien boven vijltafel om een betere kwaliteitscontrole te bekomen.	€€	-/-/-	-/-/-
13	Onderhoud	Regelmatig nazicht van de verlichting – tijdig vervangen.	€	-/-/-	-/-/-
14	Onderhoud	Alarmsignaal van aangrenzende afdeling vervangen door een kort hoorbaar signaal gevolgd door een continu zichtbaar alarmsignaal (zwaailicht).	€	-/-/-	-/-/-
15	Personeelsverantwoordelijke + productie	Betere begeleiding bij nieuwe werknemers en interims.	0	-/-/-	-/-/-
16	Directie	Nieuwe refter + onderhoud	€€€	-/-/-	-/-/-
17	Hierarchische lijn	Vaker eens een positieve opmerking geven aan uw mannen, niet enkel negatieve punten benadrukken.	0	-/-/-	-/-/-

23

Synthese van de te bestuderen punten

Rubrieken	Meer in detail te bestuderen aspecten
3. Locatie werkplaats	<ul style="list-style-type: none"> • werkhogte weegschaal • oplossing voor verhoging onderste matrijs • kaliber (type 54086-001) in een lichtere materie (cartaplaat) • in hoogte verstelbare tafel voor stapeling van afgewerkte producten
4. Risico's op ongevallen	<ul style="list-style-type: none"> • afronden scherpe hoeken • kabels op de grond • statische elektriciteit aan vijltafel • heftuck
6. Gereedschap en materiaal	<ul style="list-style-type: none"> • snellere levertermijn klein gereedschap (voorraad) • boormachine • bediening perslucht pistool
8. Manuele goederen-behandeling	<ul style="list-style-type: none"> • ander type kaliber; werkmethode • ergonomischer werkmethodes
15. Arbeidsverhoudingen	<ul style="list-style-type: none"> • begeleiding nieuwe werknemers en interims

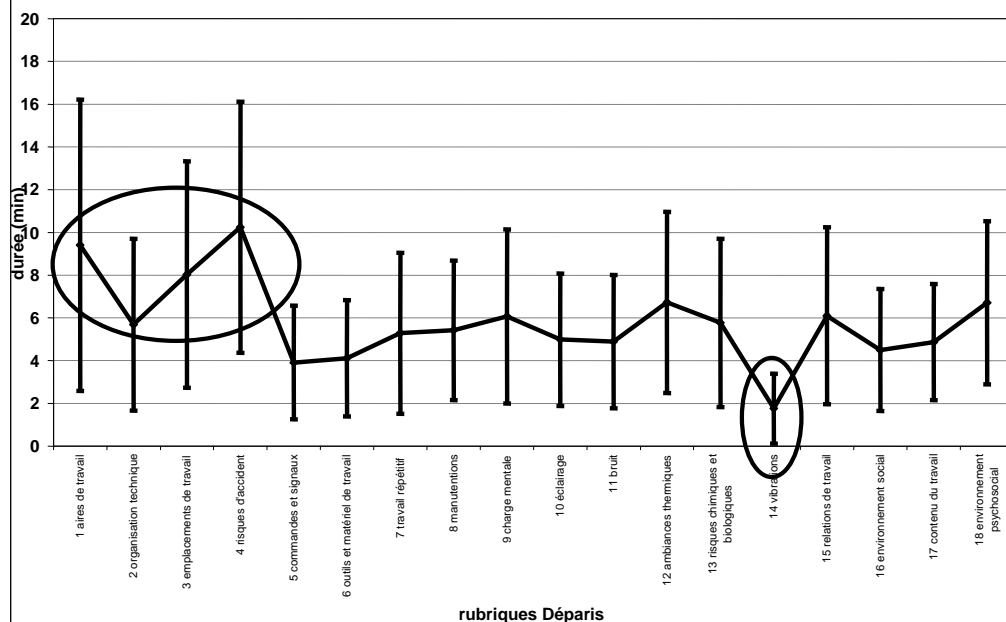
24

Conclusies uitvoering déparis

- relatief veel punten die niet in jaaractieplan / afdeling stonden
- vragen duidelijk meer aandacht voor psychosociale verhoudingen

Algemene conclusies uitvoeringen déparis

Minuten per rubriek: gemiddeld 5 min per rubriek

• Resultaat en kostprijs

- per Déparis >10 voorstellen voor preventiemaatregelen (2u)

- Zonder kostprijs (37%), ± 4 / Déparis
- Weinig kostend (34%), ± 4 / Déparis 72 %
- Kostelijk (17%), ± 2 / Déparis
- Erg kostelijk (12%), ± 1 / Déparis

• Van deze voorstellen

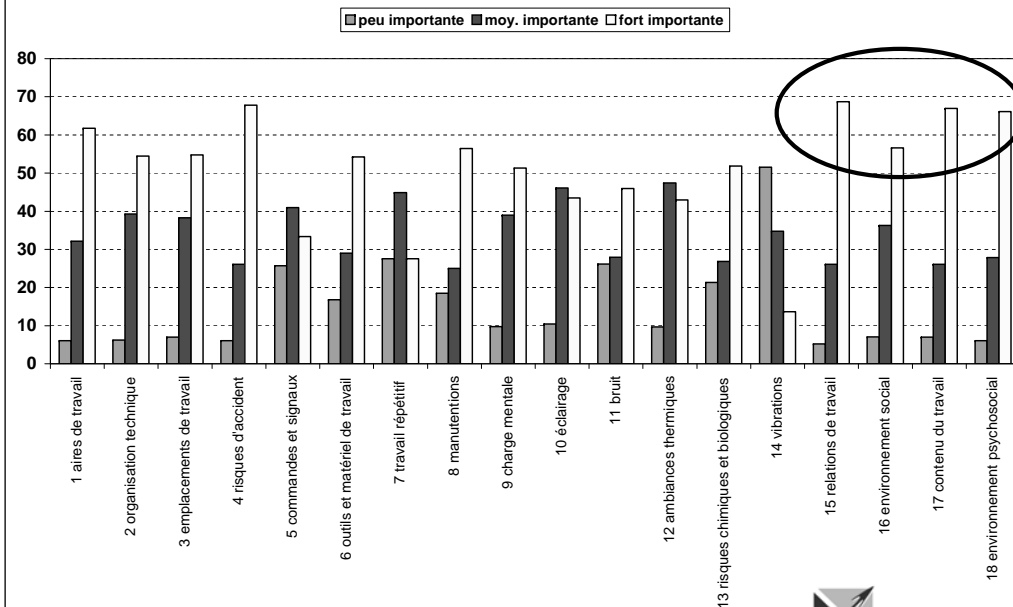
- slechts een derde reeds gekend
- 50% specifiek voor arbeidssituatie
- 50% zijn concrete oplossingen

- 10 % van de betrokken werknemers werkte mee aan déparis:
« sensibilisatie door participatie »

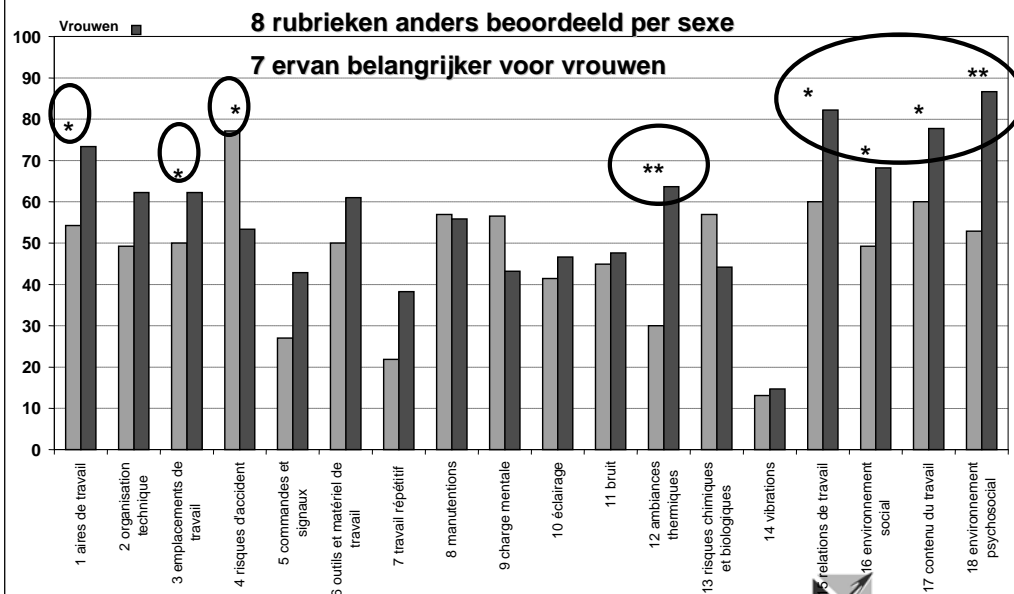
• Relevante rubrieken?

- Alle rubrieken als erg belangrijk beoordeeld door meer dan de helft van de deelnemers
- Laatste 4 zijn door meer dan 70 % belangrijk gevonden
- Trillingen als weinig belangrijk gepercepteerd
- 8 rubrieken anders beoordeeld per sekse, 7 ervan belangrijker voor vrouwen

– Belang van de 18 rubrieken

Man / vrouw verschil in als zeer belangrijk aangegeven rubrieken

Bedenkingen

- ook goed bruikbaar voor startende arbeidsgeneesheer of intern preventieadviseur:
  - bedrijf en gevoeligheden leren kennen
- ook bijbrengend in bedrijven met goed gestructureerde preventiedienst en reeds goed uitgewerkte jaaractieplannen